

«Stg. Peppers lonely Hearts Club Band» av The Beatles åpnet for, en rekke overdådig utstyrte plateomslag på slutten av 60-åra.

Popkunst-preget omslag til den norske ny-rock-gruppa «The Aller Vørste» viser at visuelt slående omslag ikke bare er noe som hører fortida til.

Plateomslag:

Andy Warhol

Andy Warhol bli stilskapende for sitt omslag til «The Velvet Underground» første album, som han også sto som produsent for.

Blikkfang, bilder, multikunst

STOCKHOLM — Plateomslag er kommersielle bilder. Men dermed er ikke alt sagt om disse visuelle lokkebitene for et kjøpesterkt publikum. For her er også snakk om en billedmessig kommunikasjon, ofte mer fantasirik og kompleks enn det reklamen ellers byr konsumentene. Dens karakter skyldes sammenhengen med musikken og den kulturelle identitet som knyttet seg til den. Dyktige og oppfinnsomme designere har ofte alliert seg med billedkunstnere i utformingen av omslagene, som også bærer preg av tydelige forbilder innen de mest uttrykksfulle «ismene» (Jugendstil, surrealisme osv.).

Av Harald Flor

■ Denne sammensatte virkningen og de sosiale/samfunnsmessige forbindelsene har også fascinert kunsthistorikere og museumsfolk. Med utstillingen «Covers Skivomslag», har Aarhus Museum og Nationalmuseum i Stockholm gjort en grundig oppsummering av utviklingen på de siste tiåra. Det er også planer om at denne utstillingen skal komme til Norge, hvor Høvikodden tidligere har presentert et par mindre monsterring. Samtidig er Kalejdoskopforlaget ute med sin andre samling tekster om plateomslag, med mer eller mindre innsiktsfulle og hat/kjærlighetsfylte bidrag.

GRÅPAPIR MED HULL

Plateomslaget begynte så beskjedent med gråpapiremballasje omkring de gamle lakkplatenes med hull til å lese etiketten gjennom. Omslaget i

dobbelst forstand både i salg og markedsføring, kom med langspill-platene i begynnelsen av femtiåra, og få år seinere sto svart/hvit-foto av Elvis i full aksjon på framsida av papp-coveret. Kort tid etter var det klart for fargefotoet, men nå sto rockehelten nykjemmet og med himmelvendt profil. I England fulgte snart Cliff Richard opp med samme blikkretning, og da hjalp det ikke så mye at Little Richard lukket øynene og sang ut så høyt munnen kunne gape.

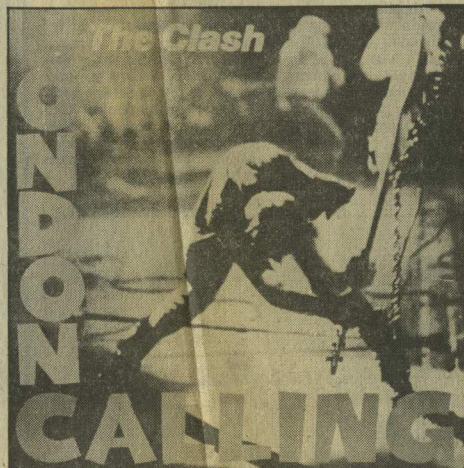
«With the Beatles» forandret også omslagsbildet karakter. Robert Freemans mørkla den ene ansiktshavdelen, og bandt gruppa sammen til fire stirrende øyne i moderne «clair-obscur». Seinare fulgte han Andy Warhols eksempel med serie-bilder i fotoautomat-stil, mens dette strenge mønsteret ble løst opp i collage-mylderet på «Revolver» av Klaus Voormann. Bak «Stg. Peppers lonely hearts club band» sto et helt team, og

til det overdådig resultatet bidro bl.a. den engelske popkunstneren Peter Blake.

Dette satte i gang en helølge av psykedelisk pregete, overlessete omslag, bl.a. til Stones, mindre vellykkete «Their Satanic Majesties Request» med flimmerbilde av gruppa i trollmannskostymer på forsidea.

ANDY WARHOL

Samme år, 1967, valgte Warhol enkelheten som sitt prinsipp for utformingen av Velvet Undergrounds første plate, en banan som kunne «skrelles» og dermed forvandles til et svært så tydelig kjønnsymbol. Warhol var for øvrig ikke ny i bransjen, på slutten av femti-tallet laget han omslag for Jazz-selskapet Blue Note, bl.a. til Johnny Griffin. Mest kjent er nok coveret for «Sticky Fingers», som var Stones' første egenproduksjon etter at de kom seg løs fra det som ble kalt Deccas «slavekontrakt». Albumet med den berømte gli-

«The Clash» — slagkraftig så vel billedmessig som musikalsk.

delåsen var både original og proviserende, mens utformingen av samme gruppes «Love You Live» er helt i tråd med Warhols øvrige bilder fra samme periode.

Ellers har en annen engelsk supergruppe, «The Who», engasjert så godt som hele den engelske popkunstgenerasjonen til utforming av sitt siste produkt. Her er det for øvrig snakk om musikere med sterke forbindelser til kunsthøyskolene.

Punk/nyveiv-bandene avviker i utformingen av sine omslag sterkt fra forgjengerne som «Sex Pistols» med sin enkle, direkte typografi. Enkelheten kan imidlertid også være utstuderet, slik designer-trioen Hipgnosis viste med coveret til Led Zeppelins «In through the Out Door» (med omslag i karduspapir mens plateposen var velutstyrt).

Innenfor den svenske alternative musikk-bevegelsen som sto så sterkt tidlig i syttiåra, var det også snakk om en alternativ estetikk når det gjaldt platenes blikkfang, noe særlig Gunder Hagg/«Blå Toget» lyktes med. De forente naivitet med underfundighet, men gruppa besto da også av billedkunstnere, poeter og skribenter.

MULTIKUNST?

En av gruppe-medlemmene, Leif Nylén, skrev for øvrig om plate-coverne i forbindelse med diskusjonen om multikunst på midten av sekstitallet.

«Snakk om multikunst. Her er det spørsmål om bilder som spres i million-opplag. Som er fulle av innhold, overtoner, symboler, følelse, formale nyvinninger. Som har en naturlig sammenheng: musikken, språket i sangene. Bildene er ledd i en prosess, et voksende og meningsfullt miljø. Det er snakk om billedkommunikasjon som fungerer, vokst fram med en selvfølge. En kommunikasjon som rommer komplekse og nærliggende betydninger uten at symbol-(pseudo)-funksjoner og symbol bestemte opplevelsesmønstre i noen større grad er innblandet. Bilder som ikke krever å bli respekterte. Bilder som tåler å tenkes på, elskes, glemmes igjen, eller søle kaffe på.